

SAMENVATTING

Health in All Policies (Gezondheid op alle beleidsterreinen, verder HiAP genoemd) is een strategieconcept ter verbetering van de volksgezondheid. Het richt zich op factoren buiten het gezondheidsstelsel die een belangrijke invloed hebben op de algemene gezondheidstoestand van de bevolking. Deze factoren hangen samen met ons dagelijks leven. Dat wat we eten en drinken, waar we wonen, hoe we werken en hoe we onze vrije tijd doorbrengen kan zowel positieve als negatieve effecten op onze gezondheid hebben. Veel van deze effecten kunnen worden beïnvloed door beleidswijzigingen, bijv. veranderingen in het beleid ten aanzien van landbouw, vervoer, werk en belastingen.

De groeiende politieke belangstelling voor het HiAP-concept in Europa en elders wordt aangewakkerd door zorgen over de toekomstige ontwikkeling van de volksgezondheid. Het volksgezondheidspeil in Europese landen is momenteel nog ongekend hoog, maar er mag niet zonder meer vanuit gegaan worden dat dit succes blijvend is. Ook de gezondheidstoestand van de gemiddelde Europeaan loopt inmiddels gevaar, bijvoorbeeld door de obesitascrisis. Daardoor is er ook in Europa sprake van aanzienlijke risico's. Door de demografische veranderingen groeit ook het belang van een goede gezondheidstoestand van de oudere populaties. Daarnaast is er sprake van groeiende ongelijkheid binnen de gezondheidszorg, een ontwikkeling waar de regering adequaat op dient te reageren. Het gaat bij deze zorgen niet uitsluitend om gezondheidskwesties. Uit een aanzienlijke bron aan fundamentele kennis en ervaringen blijkt dat een slechte gezondheid en ongelijkheid binnen de gezondheidszorg tot steeds verder stijgende kosten leidt. Wanneer de volksgezondheid schade oploopt, heeft dit negatieve gevolgen voor de economische ontwikkeling en de welvaart in de betrokken landen.

Om HiAP te kunnen implementeren, dient binnen een gezondheidsstelsel een brede visie op gezondheid post te vatten en moeten er verbanden worden gelegd naar andere maatschappelijke stelsels. Dit houdt in dat er sprake moet zijn van voortdurende samenwerking met alle ministeries en dat gezondheid op alle regeeringsniveaus moet worden geïmplementeerd als een wezenlijk beleidsonderwerp.

In dit deskundigenverslag wordt belangrijke informatie gegeven over de implementatie van HiAP in verschillende landen en regio's. Het omvat onderzoeken uit Engeland (Verenigd Koninkrijk), Finland, Nieuw Zeeland, Noorwegen, Zweden en Quebec (Canada). Deze landen zijn uitgekozen vanwege hun staat van dienst ten aanzien van de implementatie van HiAP. Ze hebben allen een regeeringsbrede aanpak. Hierdoor vindt tussen alle departementen samenwerking plaats op het hoogste regeeringsniveau.

Uit de onderzoeken in de verschillende landen blijkt dat een groot aantal belangrijke beleidsinstrumenten voor de implementatie van HiAP bij de regering berusten. Deze beleidsinstrumenten kunnen te maken hebben met organisatiestructuren, processen, financiering of wet- en regelgeving. Voorbeelden hiervan zijn kabinetcommissies, interdepartementale commissies, stuurgroepen, netwerken, speciale organisaties of eenheden, plannings- en prioriteringsprocessen, formuleren van beleid, gezondheidsdoelstellingen, gezamenlijke evaluatie, subsidies of financiële ondersteuningsmethoden, gezamenlijke overeenkomsten over financiering, wetgeving, overeenkomstprotocollen en de kaderstelling voor verantwoordelijkheden. In het deskundigenverslag werd bijzondere nadruk gelegd op het instrument van beoordeling van de gevolgen van gezondheid op verschillende gebieden (HIA, *health impact assessment*). Dit instrument ondersteunt het besluitvormingsproces, doordat het beleidsmakers informeert over de gevolgen die verschillende beleidsopties hebben op de volksgezondheid. Alle landen uit de onderzoeken maken tot op zekere hoogte gebruik van de principes van *health impact assessment*.

Uit de onderzoeken in de verschillende landen blijkt ook dat beleidsinstrumenten die zich richten op de implementatie van HiAP hoofdzakelijk bedoeld zijn voor het creëren van samenwerkingsmogelijkheden en samenhangend beleid. *Health in All Policies* legt permanente verbanden voor discussies over de gezondheidsproblematiek binnen andere beleidsterreinen en biedt de

mogelijkheid om, in het belang van alle departementen en sectoren die erbij betrokken zijn, tot wederzijdse win-winsituaties te komen.

Het is lastig om de effectiviteit van HiAP wetenschappelijk aan te tonen. Er bestaat geen gouden standaard voor de evaluatie van beleidsmethoden en -instrumenten. Verder zijn er methodologische problemen die maken dat de evaluatie van beleidsmethoden en -instrumenten bepaalde beperkingen heeft waar het gaat om wetenschappelijke steekhoudendheid. Daarnaast is er sprake van een gebrek aan wetenschappelijke literatuur op het gebied van beleidsinstrumenten en kaders voor HiAP, wat misschien daaraan te wijten is dat het een betrekkelijk nieuw werkveld betreft. Ondanks deze problemen wijzen de onderzoeken en de bestaande literatuur op een aantal essentiële factoren die een rol spelen bij de succesvolle implementatie van HiAP:

- Sterk leiderschap binnen het stelsel van gezondheidszorg en sterk leiderschap op het hoogste regeringsniveau;
- Een heldere visie op gezondheid, gekoppeld aan goed geformuleerd beleid, waarin doelstellingen en richtgetallen worden genoemd;
- Een supradepartementale instelling/organisatie die zich bezighoudt met HiAP;
- Instelling van nieuwe, permanente organisatiestructuren ter ondersteuning van HiAP of toekenning van een aanzienlijk volume aan nieuwe verantwoordelijkheden voor een bestaande structuur;
- Wettelijke ondersteuning voor HiAP door aanpassing van de wet op de volksgezondheid;
- Wettelijke ondersteuning ter stimulering van specifieke activiteiten;
- Gelijkijdige actie op verschillende institutionele niveaus;
- Speciale HIA-eenheden die met voldoende middelen zijn uitgerust.

Het is nog maar de vraag of de resultaten uit dit deskundigenverslag klakkeloos overdraagbaar zijn op een andere situatie. De manier waarop HiAP in de gekozen landen is geïmplementeerd en de keuze van concrete beleidsinstrumenten is vermoedelijk sterk afhankelijk van de context waarin deze functioneren. Door de verschillen op politiek, sociaal, economisch en institutioneel terrein is er zeker geen algemene, pasklare oplossing te bedenken. Er komen echter wel een aantal gezamenlijke conceptuele kenmerken naar voren die mogelijk van algemene betekenis zouden kunnen zijn.